

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her:
<https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>
Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

DEN GAMLE SOGNEKIRKE
I EJSING

Hilsen til Ejsing menighed

MED TAK FOR 35 ÅRS FÆLLESSKAB
I GUDSTJENESTE OG
MENIGHEDSLIV

DEN GAMLE SOGNEKIRKE I EJSING

AF NIELS BUNDGAARD

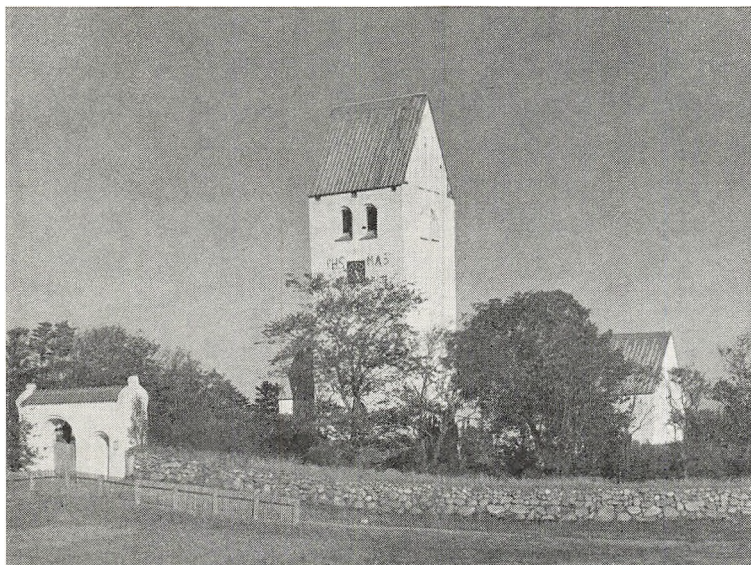
Ejsing sogns højeste punkt, 40 m, er en bakke på Ejsingholm, vest for kirken nær ved Limfjorden. Herfra er der en strålende udsigt ud over et meget afvekslende landskab. Ganske særligt drages øjet mod Limfjorden, hvis vande mod vest ligger udbredt foran en. På den anden side øjnes Struer, Venø, Thyholm, Jegindø, Mors og Salling. Ejsing sogn har fra Helleåen, som gør skel over for Handbjerg og forøvrigt er skel mellem Hjerm og Ginding herreder, en 10 km lang kyststrækning til Viglen, der ved en dæmning, bygget i halvfjerdserne, skiller Viglen fra Limfjorden. Viglen, som nu er en indsø, danner det nordlige skel over for Salling-sognene til Trevelåens munding. Store enge og kær strækker sig fra Viglen ind mod bakkerne ved Egebjerg. Ude ved Viglen er der både et godt rørskær og et godt jagtterræn. Mod øst, et godt stykke forbi kirken, ser vi den brune hede, som mange steder går over i nåleplantager. I heden findes flere skønne søer, i Ejsing sogn den lille idylliske Æggesø. Også ved de nu opgravede moser findes ved mosesøerne smukke steder.

Mellem heden og Limfjorden ligger det dyrkede land, ikke meget bakket. Jorden er ret uensartet, store dele er præget af hedens nærhed, er let sandmuldet jord, så let, at sandstorme ikke er ukendt. Ved Viglen og forskellige små åløb er der frugt-

bare kærstrækninger og gode enge. Enkelte steder er der fortrinlig muldjord med lerunderlag som på bakkeøen ved Ejsingholm. Jorden er sædvanligvis i god drift og giver godt udbytte, så det ikke mere passer, hvad præsten Søren Rasmussen Malmøe i 1690 fremkaldte et tingsvidne på, »at Ejsing er den aller sletteste og ringeste Sogn i Ginding Herred baade paa Mark og Eng, og for dens Ringheds Skyld kunne Sognemændene ikke svare Præsten hans Rettighed, som de burde at give ham, og han billigen burde have, at Hr. Søren Rasmussen ikke udi ti Aar havde bekommet sin Rettighed af Møgeltoft og Tyndeg, som han skulle have for Onsdagsprædiken, nemlig 15 Tdr. Hartkorn og to Skp. Havre, og han har dog gjort Onsdagsprædikener mere end hans Formand.«¹

Fra bakken på Ejsingholm kan man se en række kirker. Nærmest ligger sognekirken. Den ligger midt i sognet, ikke særlig højt, men frit, så kirken med det høje tårn (22 m) kan ses viden om. I ældre tid lå Ejsing by i en vis ærbødig afstand fra kirken, det gør den endnu, men en række mindre huse har lagt sig i kirkens læ i en bue fra nord vestover til syd. Kommer man kørende på amtsvejen fra Holstebro, kan man fra Handbjerg bakke se mod nord ud over Ejsing sogn og se kirken i midten. Det samme er tilfældet, når man nordfra kommer på Nyholm bakke i Salling. — Yderpunkterne for udsigten fra Ejsingholm er Nørre Nissum kirke mod vest i Skodborg herred og Kobberup kirke mod øst inde i Fjends herred; også kirkerne i Skive kan man se foruden adskillige andre.

Sognet har sin største udstrækning fra nord til syd, 15 km eller to mil, som de gamle ville sige, fra Grønkjær ved Haasum skel til Hellegårde ved Helleåen (den hellige å). Fra Limfjorden til Rønbjerg skel ved Hvidemose er der otte—ti km. Hele

Kirken og hovedstenten set fra sydvest.

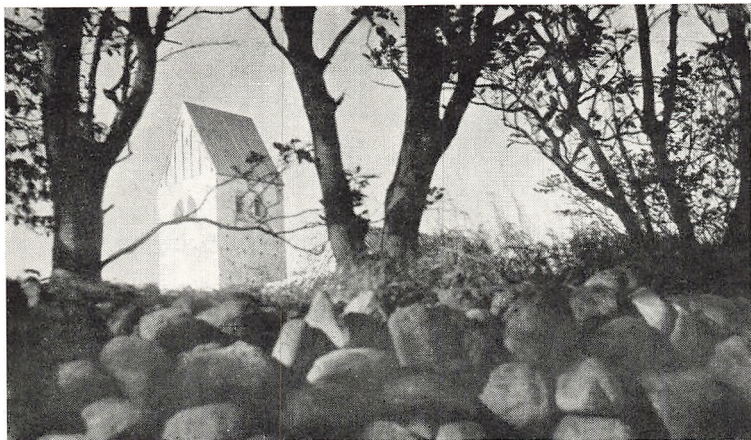
arealet er godt 4300 ha, ikke særlig tæt befolket, i 1801 var der knap 400 indbyggere i sognet. Så kom der en betydelig fremgang, som kulminerede 1921 med 1500 mennesker; siden er indbyggertallet gået tilbage til 1313 i 1955, en tilbagegang, som skyldes færre fødsler og mindre folkehold i gårdene som følge af den tiltagende mekanisering af landbruget.

Fra vort udsigtspunkt på Ejsingholm kan vi se sognets vejnet, der er som et edderkoppespind, hvis tråde samles i kirken som et brændpunkt, alle veje vil i kirke. Det gælder den gamle landevej fra Kjellerup forbi kirken til Skærbæk, hvor forøvrigt en af de gamle præster, som havde Handbjerg til annex, Jens Møller, anden juledag 1753 ved Skærbæk bro kørte gennem isen. »2. Juledag 1753 faldt mine fire Hopper i Skærbæk under Islæg, jeg selv kom lykkelig af Vognen og maatte resolve

at vade til støvleknæerne derover på isen, som Gud selv alene styrkede, at den ikke brast.«² Også vejen fra Lem gennem Geddal til Vinderup går forbi kirken og danner her en korsvej med den førnævnte vej. Mange af de andre veje munder ud i disse hovedveje, og sådan har vejene sikkert gået i århundreder, først som hjulspor, hvor oksekærreterne slæbte sig frem, siden som grusveje, hvad de fleste endnu er, og endelig som asfaltveje, hvor de mange biler skyder en god fart, medens hestekøretøjerne bliver sjældnere, særlig til personbefordring.

Vi har flere gange nævnt ordet *sogn*.³ Dette ord er et fællesgermansk ord af meget gammel oprindelse; det stammer sikkert fra tiden før kristendommens komme til Danmark. Der er meget, der tyder på, at den nuværende inddeling i sogne er førkristelig. Sogn kommer af at sogne, søge hen til. Sogn er altså et begrænset område, som har et fælles midtpunkt, et tingsted, hvortil der er knyttet en helligdom, »vi«, hvor gudsdyrkelsen fandt sted, ofrene blev bragt, blót. Et sæculariseret samfund som vort kendte man ikke til i gammel tid. På dette sognets midtpunkt, det hellige sted, er kirken bygget for og af den kreds af folk, som boede i sognet. Det er sogne-mændene i fællig, der har bygget kirkerne, og ikke herremændene, så Oluf Nielsens formodning om, at herremanden Asser Tygesen på Landting skulle have bygget kirken,⁴ har intet grundlag.

Kirken er en sognekirke og dens præst en sognepræst. Denne ældgamle ordning gav sognene en vis uafhængighed overfor kirkestyrelsen. At kirken er en sognekirke og derved adskiller sig fra andre kirker som klosterkirkerne er karakteriseret ved fire ting: Sjælesorg (*cura animarum*), dåbsret, kirkegård og tienderet. I så henseende er der ikke foregået større

Tårnet set over diget fra sydøst

ændringer i tidernes løb. Sognebevidstheden er særlig på landet temmelig rodfæstet. Kirken vil have omsorg for sjælene gennem evangeliets forkyndelse og dåben, og de døde skal begraves i indviet jord, og man betaler fremdeles sine ydelser til kirken. Sognekirken er »vor kirke« og omfattes med stor pietet. Det gælder også Ejsing kirke, hvorefter den sidste menneskealders restaureringer bærer vidnesbyrd.⁵

D E R S T A N D E R E T H U S

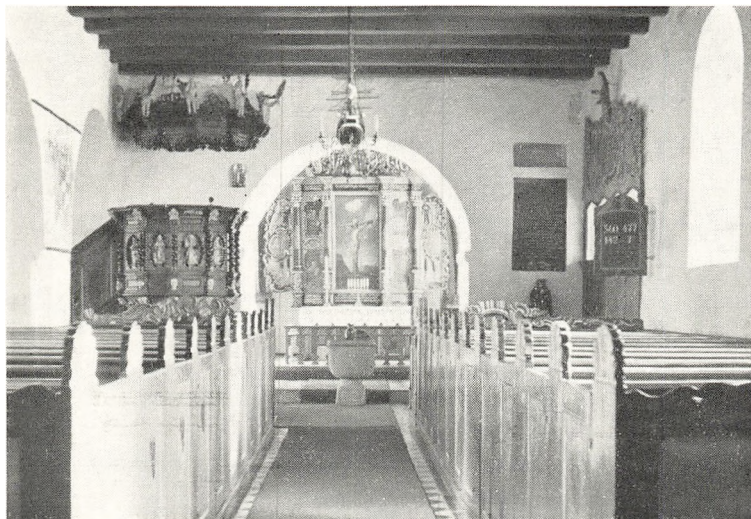
Der stander et hus i vort høje Nord,
indviet i Gud Faders enbårne;
der springer en kilde, der dækkes et bord,
der kimes til højtid fra tårne.

A. Reitan.

De gamle danske landsbykirker⁶ har en mere end 800 årig historie. De enkelte kirker afspejler i mange måder dette lange tidsrums arkitektoniske historie, samtidig med, at kirkernes kristelige symbolik⁷ genspejler den tankeverden, som har opfyldt de folk, der har levet deres gudsliv i disse gamle kirker. De danske landsbykirker er derfor vort folks rigeste mindesmærker fra dets liv i næsten hele folkets historiske tid, samtidig med at disse kirker er i levende brug lige til i dag. Hvad der gælder vore landsbykirker i almindelighed, gælder også Ejsing gamle sognekirke.

Langt den største part af vore landsbykirker er bygget i den store kirkebygningsperiode fra 1130 til 1230. I vore dage er man tilbøjelig til at ansætte kirkerne til en højere alder end tidligere. Gennem forskellige fund i kirkerne er man blevet klar over, at de nuværende stenkirker i visse tilfælde er bygget som erstatning for en ældre trækirke, hvis rester man har fundet. Sådanne rester er ikke fundet i Ejsing kirke. Man har vidnesbyrd om kirkebyggeri før 960, da kong Harald Blåtand lod sig døbe, men det er først efter den tid, kirkebyggeriet tog fart med den store indstrømning i kirken.

Ejsing kirke er sikkert bygget engang i det 12. århundrede. Kirkens stil taler herfor. Vi har i det nuværende Danmark

Skibet set mod altret.

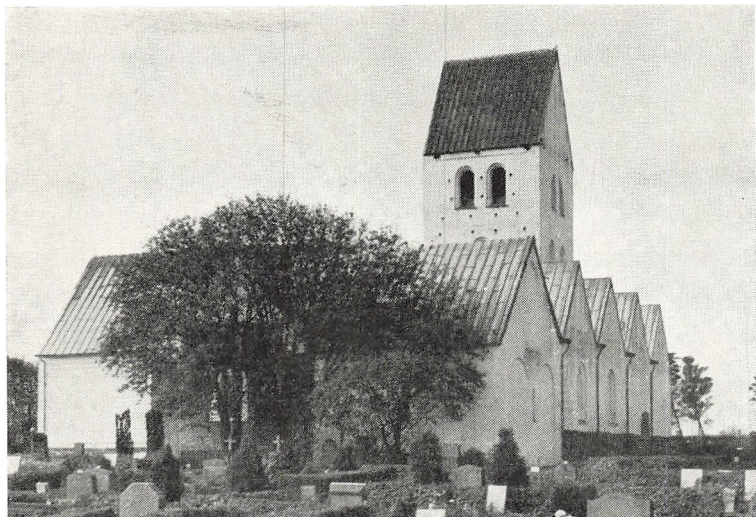
1771 middelalderlige kirker, heraf er 1644 bygget i romansk stil, kendetegnet ved de runde buer. Af disse middelalderlige kirker er de fleste jyske kirker bygget i kvadersten, tilhugne granitsten. I Nørrejylland er der 893 romanske kirker, hvoraf 688 er i kvadersten. I Hardsyssel⁸ er 91 af de 98 middelalderlige kirker romanske og heraf det overvejende antal, nemlig 86, i kvadersten. Nogle få er bygget i rå eller kløvet kamp, men de betegner sikkert et tilbageskridt i kirkebyggeriet. Når man har anvendt granit som byggemateriale, er det, fordi det var et forhåndenværende materiale, idet mange store sten i istiden er ført fra Skandinaviens fjelde til Danmark. Det har sikkert været et betydeligt arbejde at forme disse kvadre, hvoraf nogle er store og smukke, og stenarterne kan være noget forskellige, man ser det i våbenhuset i Ejsing kirke. I denne er sydmuren og koret bygget af kvadre, indvendig

synes der at være anvendt rå kamp, mellemrummet er opfyldt med sten og grus. Arbejdet er solidt udført. Jeg formoder, at kampestensmurene i Ejsing kirke står, som de blev sat for ca. 800 år siden.

Den slægt, som byggede de første kirker, gjorde sig megen umage, og det var en gudstjeneste for den. Kirkerne var gudshuse, hvor Gud skulle æres, derfor gjorde det ikke noget, at man glemte dem, der havde bygget kirkerne. Vi ved da ikke noget om, hvem der har bygget Ejsing kirke. Kirkebyggeriet er et veludført arbejde med mange smukke enkeltheder som dørindfatninger, sokler og gesimser. I Ejsing kirke er der ingen sokler eller gesimser i granitbygningen. Derimod har man gjort sig nogen umage med sydportalen, som har været meget smal (105 cm), den er siden udvidet noget. Døren indrammes af to dørstolper i granit med rullestav i kanten, over døren sidder en tympanon, som viser, hvor snæver døren oprindeligt har været. Denne tympanon har ikke anden udsmykning end rullestaven. Dørens overligger var borte ved kirkens restauration i 1950 og er måske den lange sten, som sidder i syd-muren under det vestligste vindue. Norddøren, kvindedøren, er uden udsmykning, men af meget store velformede sten. Selve døren er tilmuret.

De ældste kirker er bygget med skib og kor, sådan også her. Hertil er for Ejsing kirke kommet *sideskibene*. På nord-siden af koret er bygget et sakristi, som er bygget før den øvrige del af sideskibet. Den mur, som vender ind mod kirken, har en gesims magen til den på sakristiets østside, en udvendig gesims. Flugten på kirkens nordside viser også, at hele skibet ikke er bygget samtidig.

Det store sideskib i Ejsing kirke er ret enestående, ikke

Kirken set fra nordøst.

mindst på grund af saddeltaget over hvert kapel, så at der er fem imponerende gavle mod nord med fem forskellige blændinge, hvis stil vidner om, at dette byggeri er fra senmiddelalderen, gotikkens periode. Disse kapeller skal være bygget omkring 1400 af fru *Karen Henriksdatter*, Aage Puders enke fra Landting. Måske det store kapel mod syd er bygget på samme tid, det er i hvert fald fra senmiddelalderen. Sakristiet er bygget af mursten. Ved nedbrydning af nordsiden af det oprindelige skib er der blevet granitkvadre ledige; de er brugt til sideskibet, så langt som de har slået til, forøvrigt har man brugt munkesten. På samme måde har man bygget tårnet.

Disse meget store tilbygninger er ikke bygget for at skaffe mere plads til menigheden, som 1801 talte 394 sjæle. Den har næppe været talrigere i middelalderen. Forsåvidt herremændene på Landting har spillet en rolle ved disse tilbyg-

ninger, så har de gjort det for at skaffe sig begravelsesplads i kirken. Vi ved bestemt, at adskillige ejere af Landting ligger begravet i kirken. Der er imidlertid en anden grund til disse sideskibe, nemlig behovet for flere sidealtre til læsning af sjælemesser, som i middelalderen kom til at spille en så betydelig rolle i fromhedslivet. Der er en gammel legatbestemmelse om, at præsten i Ejsing hver onsdag skulle læse sjælemesser mod at få indtægten af to gårde i Geddal; sjælemessen var for Aage Puders enke og hendes efterkommere. Denne bestemmelse blev ved reformationen ændret til, at præsten skulle holde en onsdagsprædiken, formodentlig i fastetiden. Desuden skulle han have afgift fra Møgeltoft og Tønning, hvilken indtægt Søren Rasmussen Malmøe som før nævnt beklager sig over ikke at få. Disse sidealtre har været viet helgener. Det er givet, at der ved korbuen eller i det sydlige kapel har været et alter for Sct. Dyonysius, hvis helgenbillede er bevaret i kirken. Denne *Dyonysius*⁹ hørte til en skare helgener på 14-15 stykker, som sidst i middelalderen blev betragtet som nødhjælpere, velsagtens imod sygdom, ligesom de skulle hjælpe til at skaffe livets ophold og sikre en god død. På korvæggen syd for buen har Mogens Rosenkrantz ladet indmure en sort tavle, som fortæller herom:

DETTE CAPEL, SOM MAND HER SEER
I PAVEDOM HAR VÆRET,
HVOR DYONYSIUS MED FLEER
PAA SIN MANEER HAR LÆRET,
AF HANNEM HAFVER DET SIT NAUN
TIL EN ÆLDGAMMEL MINDE,
NU BRUGES DET TIL BEDRE GAFN,
SLIGT ER EI MEER AT FINDE.
TIL KIENDETEGN STAAED HER AF STEEN
ET LIDET ALTER MUURED,
HER STAAED FORUDEN KIØD OG BEN
DEND MUNCH AF TRÆ OG LURED.
MAND TOEG DET BORT MED DENS BEHAG,
SOM KIRCKEN HAVD AT RAADE,
DOMPROUSTEN UDI DENNE SAG
SAMTYCTE UDEN BAADE
SLIGT DREV DEN ÆDLE DANSCHÉ HÆLT
MOGENS ROSENCRANTZ TIL VEJE,
AT NAAR HAN BLEV AF DØDEN FÆLT,
HAND DENNE STED KUND EJE,
HAND LOD HER UNDER KIRCKENS TAG
SIT LEJESTED BERAMME
PAA SIN OG SINES VELBEHAG
DEND ÆLDUHRGAMLE STAMME.

Tårnet set fra sydvest.

Kirkens bygningshistorie afsluttes med *tårnets* opførelse. Kirkerne var i de fleste tilfælde kullede, som en del jyske kirker endnu er det. Tårnbyggeriet skal være begyndt i Erik af Pommerns tid. Tårnet i Ejsing kirke er ret højt, 22 m. Det er ikke den oprindelige højde. På vestsiden af tårnet finder man årstallet 1774 og bogstaverne P. H. S. og M. A. B. Dette tolker man således, at der i 1774 er bygget en etage på tårnet af de givere, hvis navnetræk står på tårnet, hvilket betyder Peder Hansen og Mariane Bernsstorff. Den gamle overlevering siger, at Mariane Bernsstorff var gift med ejeren af Landting, Niels Lillelund, som på anden måde har gjort sig fortjent af kirken. Efter hans død i 1768 giftede hun sig med kusken Peder Hansen, og som bod for denne mesalliance byggede de en etage på tårnet. Disse bogstaver voldte megen besvær, da kirken i 1955 fik opsat et smukt tårnur, som var en gave fra gårdejer Lyder Bach og hustru.

Kirken er som helhed tækket med bly; der er flader, som er mærket med årstallet 1778. Våbenhuset er tækket med rødt tegl, som i 1950 erstattede cementtagsten.

Gulvet i Ejsing kirke er helt moderne, dog er der i sakristiet noget murstensgulv, hvilket har været almindeligt i ældre tid. Da gulvet i 1929 var brækket op, fandt man stenpikning, hvilket rimeligvis er den ældste gulvbelægning i kirkerne.

De ældste kirker blev forsynet med bjælkeloft, hvilket er bevaret i hovedskibet. Indtil 1926 var loftet gibset og gav rummet et trykket indtryk. Denne gibsnings er vist sket i 1860'erne. Med indførelse af mursten som byggemateriale fik man mulighed for at mure hvælvinger. Hvælvingen i koret er sikkert bygget senere end selve murene, idet der indenfor murene er bygget buer og piller, som bærer hvælvingen. De seks hvælv i sideskibene samt i tårnrummet er bygget sammen med muren og er altså samtidige med disses opførelse.

Det hus, hvis bygningshistorie vi her har skitseret, er et indviet hus, hvor slægt efter slægt i 800 år har haft deres gang i glæde og sorg. Ofte kunne man ønske, at stenene kunne tale og fortælle om svundne slægters liv med Gud. De fortæller også adskilligt, og vi vil høre noget af denne tale, når vi færdes i det hus, som er indviet til Gud Faders enbårne.

Når man gik ind i det hus, som var et fredens hus, plejede man i den tid, da man bar våben, at sætte sine våben i våbenhuset. Vi bærer ikke våben, men vi føler allerede i våbenhuset, at vi er på et fredlyst sted. Med ærefrygt og et stille tilbedende sind går vi ind gennem døren. Den ældre slægt, som ikke kendte bænke, knælede ned eller stænkede sig med vievand ved døren og deltog stilfærdigt i gudstjenesten eller gik indenfor på en hverdag for at tilbede. Også vi vil færdes med ærbødighed i det hellige rum, og når der skal være gudstjeneste, indtager vi stilfærdigt vor plads og åbner hjerte og sind for ordet fra Gud.

Kommer vi på en tid, hvor vi frit kan færdes omkring i kirken uden at forstyrre nogen, er der i Ejsing kirke så meget at se, og der vil være meget, som vil tale til os om, hvad hensigten er med dette rum, og hvad tidligere slægter har tænkt herom. Vi kan gøre det med stor grebthed, fordi der er så

meget, som stadig kalder på os og styrker os til dagens strid og lader evighedens lys skinne over os.

I Ejsing kirkes skønne kirkerum findes en overvældende mængde interessant inventar. Som tidligere nævnt var dåbs-handlingerne kirkens vigtigste handling i dens omsorg for sjælene, hvilket man ikke ville nægte nogen, og sådan er det stadig. Kirkerne var i egentligste forstand dåbskirker. Det er de endnu for mange og ofte ikke andet. *Døbefonten*¹⁰ måtte spille en betydelig rolle. De fleste danske middelalderlige kirker har middelalderlige døbefonte, nemlig 1494 af 1738, hvilket er 86 pct., i Nørrejylland er det 93 pct. Dateringen er meget vanskelig. På 19 af disse fonte i det nuværende Danmark er der inskriptioner, heraf ni med runer (f. eks. Handbjerg) og ti med majusk-

Døbefonten.

ler, heriblandt Ejsing, som dr. Mackeprang daterer til tiden før 1200 på grund af den åbne form for E. Inskriptionen er indvielsesordene ved dåben: IN NOMINE PATRIS + ET FILII + ET + SPIRITUS + SANCTI. (I navnet Faderens og Sønnens og Helligåndens). Under denne inskription findes en af arkader og spinkle pilastre indrammet billedrække, som er udført i lav relief. Disse billeder er værdifulde udtryk for middelalderens billedsprog. Billedrækkens begyndelse er under begyndelsesordet i inskriptionen og har følgende indhold: Man ser syndefaldet, slangen snor sig om det skæb-

nesvangre træ og holder æblet i sin mund, og æblet rækkes mod Eva. Synden, som derved kom ind i verden, sones ved Jesus Kristus, der afbildes som korslammet. Så følger en roset. Videre ser vi livets træ og en fugl, som stræber hen mod livets træ, symbolet på sjælen. En ny roset. De sidste relief-fer viser en hjort, der forfølges af en bjæffende hund, som hidses af en pudsig djævel med tynde stankelben, lille svans og hår strittende som pigge.

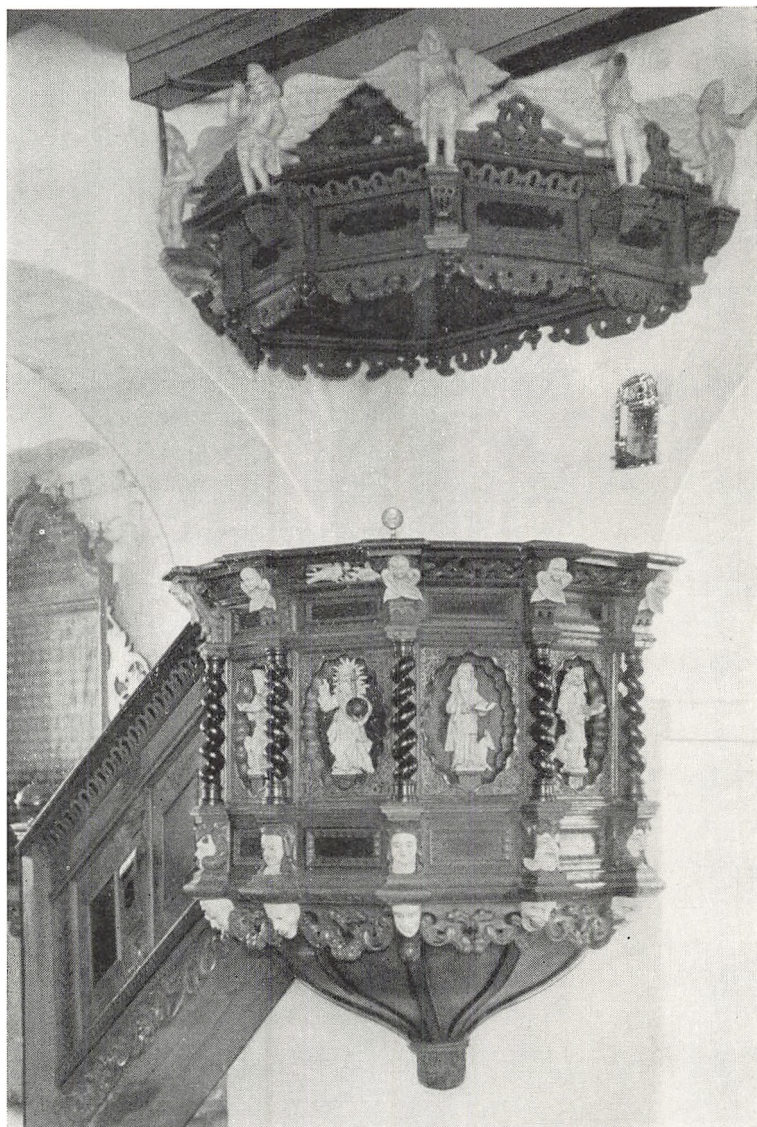
Jeg har omtalt dette så udførligt, fordi vi her får et indblik i middelalderens rige billedverden og dermed i dens tankeverden. Denne billedverden finder vi ikke mindst i de talrige *kalkmalerier*,¹¹ som er rigt repræsenteret i Ejsing kirke. Læsekyndigheden var ikke stor i middelalderen, ej heller var der ret stor mulighed for at få noget at læse i. Man har derfor gengivet den bibelske verden i kalkmalerierne i kirkerne, i senmiddelalderen føjede man også helgenlegender til. Under en restauration af kirken i 1930 fandt man i koret en række kalkmalerier, og i 1950 fandt man i sydfløjen en anden serie billeder. Disse billeder synes at stamme fra samme tid, nemlig fra tiden lige før reformationen. De er restaurerede af konservator Egmont Lind fra Nationalmuseet. I sakristiet er der nogle ornamentter, som blev fundet 1952. På væggen omkring korbuen har der også været billeder, men det har ikke været muligt at få dem fremkaldt.

I koret er der fire billedsæt. På hvælvets nordside er der billede af Evas skabelse og det første bryllup, hvor Gud Herren fører Eva til Adam. På sydvæggen vises Jesu dåb og synderinden i farisæerens hus. (Luk. 7,36 f.) Over korbuen ses Lazarus' opvækkelse. Bag altertavlen er der en katarinelegende.

I sydfløjen, som sædvanlig kaldes Landtingfløjen, findes i

hvælvet otte billeder, i rækkefølge: Fristelsen i ørkenen, Marias møde med Elisabeth, den samaritanske kvinde ved brønden, Maria Magdalenes møde med den opstandne Jesus, den latinske inskription er på dårligt latin og betyder: Rør ikke ved mig, Thomas' møde med den opstandne. Derefter kommer vi til legendens verden med Joakim og Anna, Jomfru Marias forældre, de to apostelfyrster Peter og Paulus og endelig to helgeninder, Katharina og Barbara. De lodrette vægge i dette skønne rum har også haft kalkmalerier, som væsentlig er gået tabt. Væggen ind mod kirken har et par skikkelser, hvis ansigter er udviskede. I buen findes et par skønne kvindeskikkelser, madonnaer? På østvæggen har der været en fremstilling af Sct. Jørgen, der dræber dragen for at befri prinsessen. Resterne er endnu tydelige. I hvælvet i tårnet har man fundet spor af maling, men det er endnu ikke undersøgt.

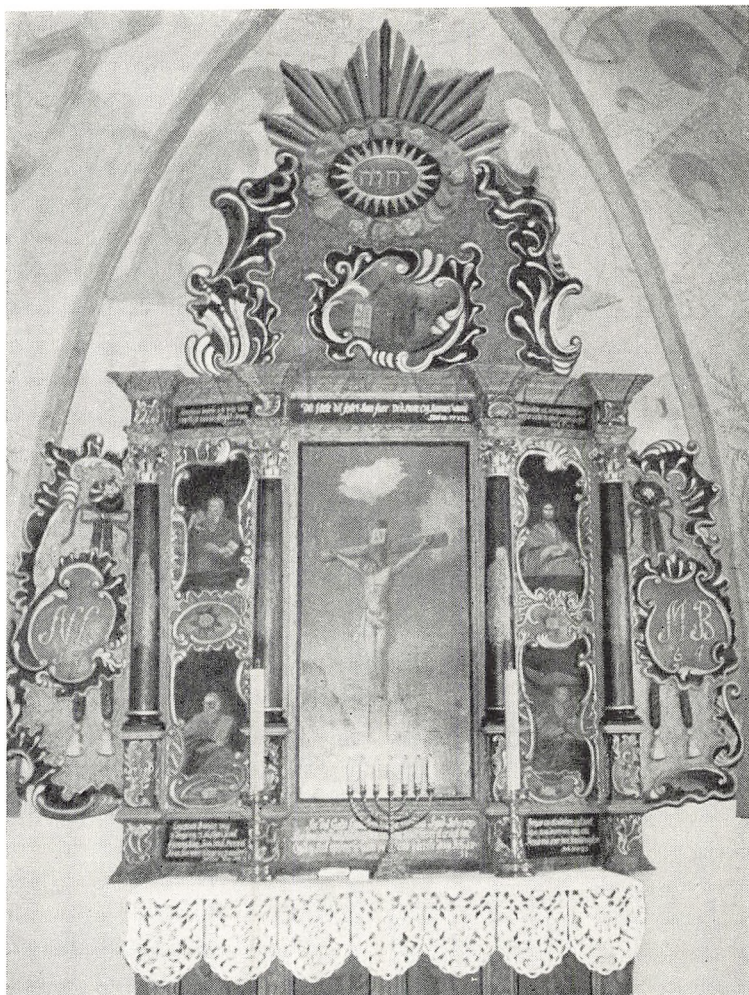
Kalkmalerierne er den sidste gave fra middelalderen til Ejsing kirke. Vi er nu ude af den katolske tid og står midt i reformationen, om hvis virkninger i Ejsing vi intet ved. — Reformationen satte ikke dybere spor i kirkebyggeriet, fordi landet var forsynet med kirker. Derimod har reformationen sat spor i kirkeinventaret i de to stilarter renæssance og barok. Selv om der ikke blev prædikeret meget ved de middelalderlige gudstjenester, som i udpræget grad var messetjenester, blev der på anden måde prædikeret meget, særlig af tiggermunkene, middelalderens indremissionærer, som ikke altid var velset af sognepræsterne. Der findes middelalderlige prædikestole. *Prædikestolen* i Ejsing kirke er dateret 1656. Den er et kosteligt smykke i kirken. Den er skåret i eg, og figurerne er i sig selv en prædiken, man kunne måske kalde det en dommedagsprædiken. Den nederste planke, som er med til at bære præ-

Prædikestolen, i baggrunden præstetavlen.

dikestolen, ender i en løve, som i dette tilfælde skal forestille djævelen, der går rundt som en brølende løve, søgende hvem han kan opsluge (1. Pet. 5, 8). Så følger en række ansigter, som forestiller de fortabte sjæle, skåret med uhyggelig realisme. Ovenover finder vi de frelste, hvis ansigter er venlige, men ret ordinære. De fem store felter udfyldes af Kristus i midten. Han kaldes *salvator mundi*, verdens frelser, han bærer jorden i sin hånd, og på denne er korset rejst. På soklen vrider en slange sig, hentydning til ordene om ham, der skal knuse slangens hoved (1. Mos. 3, 15). Ovenover Kristus ser vi en pelikan, som plukker sit bryst til blods, medens dens unger higer hen mod dens sår. Det er allerede i middelalderen et symbol på Kristus, der giver sit liv hen for sit folk. Kristus-skikkelsen flankeres af de fire evangelister, som vi finder adskillige andre steder i kirken, omkring centrum i korets hvælv, på altertavlen og på krucifikset. Prædikestolens lydhimmel har nogle kerubskikkelser samt Helligåndens tegn, duen, som også findes i korets kalkmalerier. Ovenpå himlen er der engle, som blæser i basuner eller svinger med palmegrene. Den gamle overlevering siger, at prædikestolen skal være bestilt til Viborg domkirke, hvor den blev forsmået, hvorefter den ved Mogens Rosenkrantz's mellemkomst blev opsat i Ejsing kirke.

I enhver katolsk kirke var og er der et *alter*, og det er bevaret i de lutherske kirker. Det er meget sandsynligt, at alterbordet, som er sat i smukke granitkvadre, er fra kirkens grundlæggelse. I alterbordet har der sikkert i middelalderen været et relikviegemme med rester af en eller anden helgen. I tårnets sydside er der indmuret en næsten kvadratisk sten med en fordybning. Det er muligvis relikviegemmet, som er flyttet herud. Den altertavle, som nu findes i kirken, er opsat

Altertavlen.

1764 af Niels Lillelund og hustru Mariane Bernsstorff i rokoko-stilen, som kendes på de uregelmæssige rammer, alle forskellige. Altertavlen blev påny »malet og stafferet« 1859 af maler

Jæger i Viborg, for i 1930 at blive ført tilbage til den gamle stil af maler P. K. Andersen fra Nationalmuseet, som samtidig ledede restaureringen af det øvrige inventar i kirken. Ved Jægers restaurering i 1859 blev de nuværende fire evangelister og korsfæstelsesbilledet opsat. Bag disse fandtes malet på træ i midten et nadverbillede og i de fire sidefelter to gammeltestamentlige billeder, Isaks ofring og Jonas, der kommer ud af havdyret, på den modsatte vinge den nytestamentlige opfyldelse med Jesus på korset og opstandelsen. På topstykket findes nu det oprindelige billede af Moses og Aron, de fire små billeder er anbragt i alterboderne som antemensale. Skriftordene på altertavlen er bevarede og svarer til de oprindelige billeder. På topstykket findes med hebraiske bogstaver navnet JAHVE, Herren.

Af det øvrige inventar skal omtales stolene, krucifikset og herskabsstolen. *Stolene* blev fornyede i 1929 samtidig med, at der blev indlagt elektrisk fodvarme. Stolenes gavle og døre blev bevarede i de oprindelige farver fra ca. 1760. På de to øverste døre findes to pietistiske symboler, forestillende ordet som en hammer, der sønderlår hjertet, og ordet som balsam for det sårede hjerte. Der er to degnestole. På den enes dør findes afbildet en skriftescene, på den anden en syngende degn. På den degnestol, som står foran koret, er der i en fylding fundet resterne af korsfæstelsesbillede, vel bevaret.

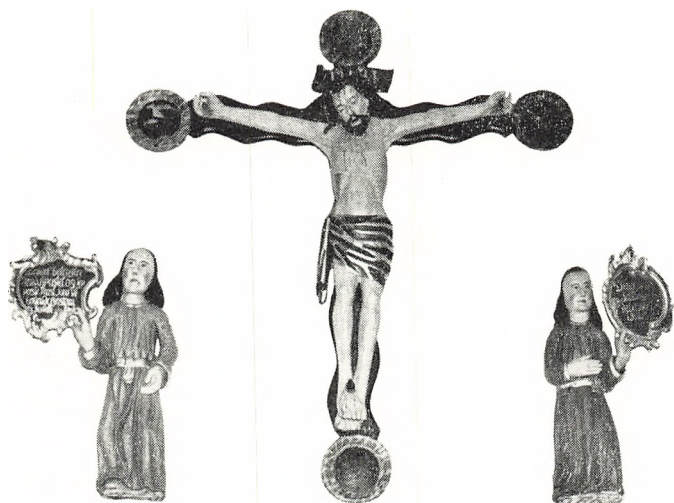
I de gamle kirker var der gerne over korbuen et *krucifiks*. Det har der også været i Ejsing kirke. Hvornår det er flyttet vides ikke. Det er i hvert fald flyttet til tårnvæggen, hvor man har ladet det sidde, da kirken i 1912 fik sit orgel. Ved restaureringen i 1930 blev det restaureret og anbragt i det nordlige skib, så man straks får øje på det, når man kommer ind i kirken.

Den gamle herskabsstol.

Den førnævnte Niels Lillelund lod i 1765 opsætte en *herskabsstol* i Landting-fløjen. Dens forparti ud mod kirken er bevaret, det er i samme stil som altertavlen. Under vinduerne er her anbragt fire billeder fra profeten Elias' historie, nemlig Elias ved bækken Krith, Elias på flugt, mødet med kong Achab og Elias' himmelfart. – Niels Lillelund har desuden i 1766 ophængt en syvarmet lysekrone og i 1768 skænket kirken en messehagel, som endnu er i brug. Den elektriske lysinstallation er fra 1926, fra hvilken tid også stammer den syvarmede titusstige, som blev skænket af KFUM og K i Ejsing.

Det kirkeskib, »Pax«, som hænger i hovedskibet, blev i 1946 skænket kirken af et taknemmeligt ægtepar.

Blandt sognekirkens karakteristiske ting har vi tidligere nævnt *kirkegården*. De døde skulle begravnes i indviet jord, hvor de kunne hvile til opstandelsens morgen. Kirken ligger midt på kirkegården, som omgives af et smukt stendige, muligvis på alder med kirken. Stendiget er løst opsat af større og mindre sten, og mellemrummet er opfyldt med jord og småsten. Forskellige planter gror i diget, som derved får et levende udseende. Tre steder er diget gennembrudt. Her er opført stenter, hovedstenten ud mod vest er meget smuk. Herfra skråner kirkegårdens forhavn ned mod kommunevejen. Kirkegården fik i 1943 en nødvendig udvidelse mod øst. Herved søgte man at bevare så meget som muligt af det gamle diges præg. På denne gamle kirkegård er slægt efter slægt af Ejsing sognefolk jordet, og i den gamle kirke har de sørgende søgt trøst, og det har trøstet dem ved de åbne grave at høre opstandelsesforjættelsen: Af jord skal du igen opstå.

Som tidligere omtalt begyndte fornemme slægter, og det vil i Ejsing sige herremændene på Landting, og senere nogle præster, at indrette sig begravelsesplads i selve kirken. De store tilbygninger skulle blandt andet tjene til dette formål. Mogens Rosenkrantz lod indrette en begravelsesplads under den såkaldte Landtingfløj, det er sket før 1671. Han og hans

Hovedstenten set udefra.

hustru Sophia Bilde's navnetræk er i den smukke egedør, som sad i nedgangen fra kirken til denne begravelse. Denne dør sidder nu mellem koret og landtingfløjen. I kælderbegravelsen var der efterhånden 16 kister, som i 1944 blev flyttet ud på kirkegården. Familien Rosenkrantz's våbenskjold er malet på den øverste pille i hovedskibet.

For medlemmer af familien Rosenkrantz findes i kirken tre mindesmærker. I landtingfløjen findes en stor skifersten over Axel Rosenkrantz og hustru Berete Knobsdatter, som begge døde på Landting 1551. De findes afbildet på stenen i fuld figur, naturlig størrelse. Mogens Rosenkrantz lod 1660 opsætte en sort trætavle til minde om sin broder Christian Rosenkrantz, som faldt i krigen i Tyskland 1648. Desuden hænger der i sakristiet en tavle med beslag fra Mogens Rosenkrantz's kiste, kostet opsat af en tidligere ejersbo Christen Nielsen.

Mindesten over Axel Rosenkrants og bustru.

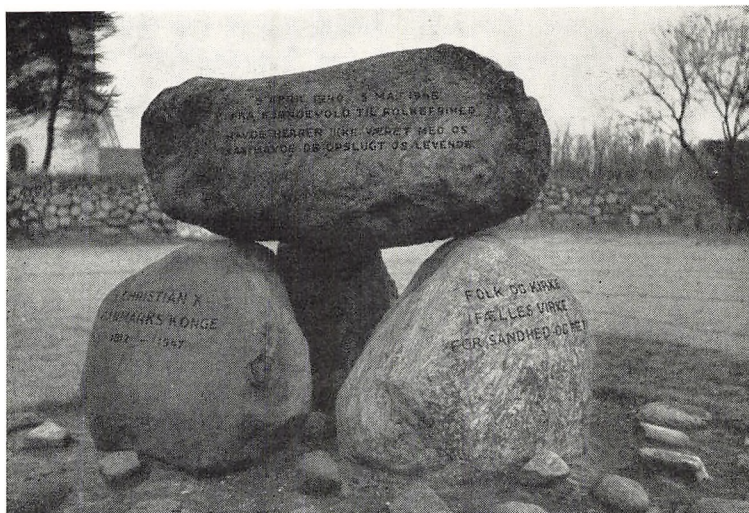
I kirkens nordvestre hjørne ligger begravet Morten Nielsen Hemmer og hans hustru Magdalene Sibylle Heide. Der ligger to marmorsten over gravene, og et vældigt epitafium blev 1763 opsat på væggen. Ved siden af står en træramme til minde om præsten Knud Christensen, som døde 1628. Under sakristiet ligger præsten Hans Schousboe og hustru begravet.

På sydmuren under det vestlige vindue er indmuret en mindre sten, som sikkert er en gravsten. Her læses ACERVS FILI TVCONIS CABBI ET DOMNE EJUS IDE. DEUS. Det betyder Asser, søn af Tyge Cabbesen og hans frue Ide. Gud. Indskriften omgiver et kors, hvis midterparti udgør en rektangel, og armene ligeledes ender i rektangler. Denne sten er rimeligvis gammel, fra tiden efter 1200, og minde over en af de ældste herremænd på Landting.

Da kirkegården i 1943 blev udvidet, fandt man i det gamle dige fire store sten, som man ikke ønskede at få lagt ind i det nye dige, men bevaret som et mindesmærke for Danmarks befrielse, der dog måtte komme. I to år lå stenene på kirkebakken som et håbets tegn. Da befrielsen kom i 1945, foranledigede menighedsrådet stenene rejst på kirkebakken, og de blev afslørede ved en stor fest søndag den 19. august 1945, hvor provst Steffensen indviede kirkens flag, og daværende kirkeminister Arne Sørensen afslørede mindestenen. Stenene er sat op som en stendysse. På den store overligger står der:

9. april 1940 — 5. maj 1945

*Fra fjendevold til folkefrihed.
Havde Herren ikke været med os,
så havde de opslugt os levende.*

Mindestenen på kirkebakken

På den ene af de forreste sten står der:

Christian X, Danmarks konge 1912—1947.

På den anden står der:

*Folk og kirke
i fælles virke
for sandhed og ret.*

DET KIRKELIGE EMBEDE

Til den gamle sognekirke har der fra gammel tid været knyttet en sognepræst, og der har fra begyndelsen været henlagt midler til hans underhold. Det har først og fremmest været præstegården. Indtil 1819 var den nuværende Ejsinggård præstegård, hvad den sikkert også har været langt tilbage i tiden. Da embedet i 1819 blev lagt til Sahl, blev præstegården solgt, og pengene forsvandt i provsternes lønningskasse og skolekassen. Da der i 1906 blev oprettet et kaldskapellani for Sahl – Ejsing, byggede man på Nedergårds jorder, som støder op til kirkegården, en præstebolig, som i 1921 og 1954 blev udvidet og moderniseret.

I kirkens nordre skib på væggen ind mod sakristiet hænger en præstetavle med følgende påskrift:

A(nn)o

1751

lod hr. Jens Møller og hans hustrue Maren Rasborg denne tavle opsætte til erindring for posteriteten om præsternes navne efter reformationen her i Eising.

Derefter følger præsternes navne med følgende begyndelse:

Kort før og efter reformationen var hr. *Jens Christensen* caniche i Ribe. Efter ham ere følgende alleene bekendte: 1) Hr. Knud Christensen, proust i Ginding herred, død 1628, anno ætatis 66.

Bemærkningen om Jens Christensen er en bekræftelse på den mening, at de fleste præster ved reformationen gik med over fra den katolske kirke til den lutherske, mange af dem var også bærere af den ny lære. Det var altså også tilfældet i Ejsing.¹²

Med hensyn til de ældste præster råder der nogen usikkerhed, og der er ingen overensstemmelse mellem Oluf Nielsen¹³ og Wiberg.¹⁴ Nielsen nævner fra tiden før reformationen: *Gregers* 1349, *Lave* 1422 og *Lavrids Winther* 1475, 1486, førte Stjernejulernes våben. — Oluf Nielsen synes ikke at kende Jens Christensen, hvad Wiberg gør, derimod nævner Nielsen: Peder Jensen 1539, Peder Markvardsen 1544 og *Christen Knudsen* 1568–1584, som Wiberg ikke kender. Wiberg nævner derimod Christen, som formenes at være søn af Jens Christensen, videre *Knud Christensen*, f. 1562, † 1628, søn af formanden? gift med Ingeborg Lauridsdatter. Wibergs Christen er så den samme som Nielsens Christen Knudsen. Derefter stemmer navnene overens.

Knud Pedersen Hordum, f. ca. 1591, præst 1629, død 1632.

Ca. 1632. *Soren Jensen Wildbjerg*, gift med Sidsel Knudsdatter, født her, antagelig datter af formanden. Hun død 17. maj 1660, han 1665.

Soren Rasmussen Malmoe 1665–1707.

¹²/₈ 1707. Hans Mikkelsen eller Nielsen *Schousboe*, født på Fyn 1681, gift ³/₇ 1708 med Mette Cathrine Pedersdatter Bierring af Vemming, f. ³/₁₂ 1686, død ²¹/₉ 1716, gift² Maren Pedersdatter, faderen købmand i Lemvig, hun gift² 1725 med sognepræst Rosenberg i Lemvig. Schousboe død 1724.

²¹/₇ 1724. *Laurids Christensen Winther*, f. ¹³/₁₀ 1690, død 1728, gift ²¹/₄ 1721 med Hylleborg Graversdatter Assels.

⁴/₃ 1729. *Hans Hansen Grøn*, f. i Norge ¹³/₁₀ 1690, flyttet 1730 til Quernæs i Trondhjem stift, død 1756.

Jens Nielsen Møller af Holmsland, f. 1701, død 1782, gift 1728 med Maren Rasmusdatter Rasborg, f. 1682, død 1757. Sognepræst i Ejsing 1730, fra ¹⁴/₁₀ 1735 tillige i Handbjerg.

Christopher Berntsen Mulvad får 1758 løfte om embedet og var kapellan i embedet, blev sognepræst ved Jens Møllers død. Mulvad døde 1802.

¹⁸/₆ 1802, *Jørgen Kofoed af Klemensker*, f. 1771, sognepræst til 1819, flyttet til Sønderlø 1819, til Tjæreby-Ålsønderup 1829, død 1831.

Ved resolution af ¹⁷/₂ 1819 bliver Ejsing lagt til Sahl og Handbjerg til Vejrum, 1831 til Ryde.

FÆLLES SOGNEPRÆSTER FOR SAHL—EJSING 1819-1920

Palle Lassenius Borup, f. 1762, kapellan i Ejsing 1795, sognepræst i Sahl 1800, død 1834.

⁴/₇ 1834 *Ole Wiedemann*, f. 1802, Sahl—Ejsing 1834-44, død 1858 som sognepræst i Asminderød—Grønholt.

²⁰/₃ 1844 *Henrik Rudolph Buchhave*, f. 1802, død i Sahl ⁴/₁₂ 1865.

¹⁴/₈ 1866 *David Ludvig Carl August Warming*, f. 1816, sognepræst 1866, afsked 1882, død 1884 i København.

Hans Sessing Theilade, f. 1844, sognepræst Sahl—Ejsing 1883-1891, provst Hjern—Ginding herred 1886, død ¹⁷/₉ 1924.

Lars Peter Gotbard Larsen, f. ⁵/₅ 1847, sognepræst Sahl—Ejsing 1891-1903, død ¹/₁ 1929.

Nikolaj Frederik Severin Holm, f. ¹⁵/₈ 1865, sognepræst Sahl—Ejsing 1904-1911, død ²⁷/₈ 1935.

Jørgen Nicolai Lundbye, f. ²³/₄ 1874, sognepræst Sahl—Ejsing 1912-20, død ²⁰/₁₀ 1949.

KALDSKAPELLANER SAHL—EJSING 1906-1920

Embedet blev oprettet ved kongelig resolution af 4. oktober 1905 under henvisning til den nyopførte kirke i Vinderup. ²¹/₁₂ 1905 blev *Jakob Søndergaard Jensen*, f. ²⁸/₇ 1874, udnævnt til kaldskapellan og ⁴/₂ 1906 indsat i Vinderup kirke samme dag, som kirken blev indviet, flyttet 1911.

Frantz Oscar Marcher Nørgaard, f. ²³/₇ 1871, kaldskapellan 1912-16, død ¹⁷/₃ 1953.

Christian Johan Christensen, f. ²⁴/₉ 1861, sognepræst Struer—Gimsing 1898, provst Hjern—Ginding herreder 1911-12, afsked 1913, konstitueret kaldskapellan september 1918.

SOGNEPRÆSTER I EJSING

Ved kongelig resolution af 9. september 1920 blev Ejsing adskilt fra Sahl fra 1. oktober at regne. Fra samme dato oprettedes et selvstændigt sognekald. Den 20. oktober blev provst *C. J. Christensen* udnævnt til sognepræst for Ejsing menighed. ²⁵/₄ 1921 blev provst Christensen kaldet til sognepræst i Sahl, afsked 1930. Død ⁹/₄ 1939.

Niels Bundgaard, f. ¹/₃ 1896, udnævnt ¹³/₁₁ 1921.

Når man har gennemgået denne sognekirkes 800 årige historie, hvad de synlige ting angår, og gennem kirkens billedverden fået et vist indtryk af det kristenliv og den tankegang, som har rørt sig i menigheden gennem tiderne, kunne man nok ønske at vide mere om det kristenliv, som er levet i dette sogn med denne kirke som midtpunkt. Selve kirken fortæller næppe meget mere, end at livet har formet sig i de for de vekslende tider almindelige baner. Derimod ved vi desværre meget lidt om det for Ejssing sogn særlige. Kun nogle enkelte ting og ikke særlig gamle kan nævnes.

Pietismens store vækkelse, som i det attende århundrede prægede store dele af den danske kirke og også havde et par dygtige præster i Sahl, Svend Christensen Wedel (1731-62) og Christian Peder Eriksen Frisenborg (1762-1800), synes ikke at være nået til Ejssing. Jens Møller sad som præst i den lange periode 1730-82. Den pietistiske provst K. Sadolin i Haderup holdt i 1755 visitats i Sahl og fandt, »at en god del har erkendt de guddommelige sandheder, og at korsets ord var blevet nogle få så følelig, at de kunne tale med derom.« Derimod stod det slet til i Ejssing, hvor ingen kunne svare på de enfoldigste spørgsmål eller også gjorde det uden forstand.¹⁵

I det 19. århundrede kom det til at se noget bedre ud. *Brødremenighedens* folk har i Hardsyssel¹⁶ udfoldet en velsignelsesrig virksomhed, ikke mindst gennem deres missionær *Frans Lund* i Skjern. Mange præster stod allerede i det 18. århundrede i forbindelse med Brødremenigheden, og i Fousing dannedes der i begyndelsen af århundredet et societet efter den store vækkelse i 1804, som næsten greb hele sognet.¹⁷ I en beretning fra 1831 skriver Frans Lund: »I Ejsing og Sahl havde vi den glæde at se en ny opvækkelse, og ved mødet havde vi 70 tilhørere, som var omfattede af nåden.«¹⁸

Ved den tid begyndte en række lægprædikanter¹⁹ en betydelig virksomhed i Hardsyssel, deriblandt *Iver Pedersen Viftrup* fra Handbjerg, *Jens Maarbjerg* fra Sahl og *Christen Sørensen*, kaldet Kræn Pouls, fra Haasum. Sidstnævnte skal have haft en stor betydning for det åndelige røre i Ejsing, som skal have været ret stærkt på den tid. I 1837 holdt den fynske gårdejer Peder Larsen Skræppenborg og skolelærer Rasmus Sørensen, som var på en længere møderejse i Jylland, forsamling i Ejsing. I vinteren 1845 var Skræppenborg på ny i Jylland og holdt forsamling hos *Lyder* i Geddal i Ejsing og i flere omliggende sogne. Der kom en stor retssag ud af disse forsamlinger.²⁰

En anden enkelthed fra denne tid skal nævnes. Det er det *store missionsmøde* i 1844. »Flere almuesfolk fra Salling havde anmodet formanden om at holde et missionsmøde i den rummelige Ejsing kirke, da mange i omegnen ønskede at høre noget om sagen.« Formanden for Ringkøbing Amts nordre Missionsforening, pastor Adzer Blume i Ølby, kom til stede ved mødet, som afholdtes den 18. juli 1844. Der var en stor forsamling, antagelig 400 mennesker. Blume prædikede efter

indledning af sognepræsten Buchhave. Senere var der møde i Ejsinggaards lade.²¹

Hos Lyder i Bakgården og hans søn Mads Lydersen er der holdt mange forsamlinger, hvor blandt andre lærer Lind fra Handbjerg ofte talte. Også i Torndal i Geddal og hos Mads Laursen i Søndergård er der holdt forsamlinger.

I den sidste del af århundredet sporede den *indremissionske vækkelse* stærkt på egnen. Det gælder særlig den store vækkelse i Vinderup i halvfemserne, hvor dog en del sluttede sig til Luthersk Missionsforening, som allerede tidligere havde haft en repræsentant i Jens Maarbjergs broder Peder Christian, der havde sluttet sig til denne bevægelse efter dens leder, Christen Møllers besøg i 1871. Denne bevægelse er mærket meget lidt i Ejsing, men derimod i Sahl. Den indremission-ske vækkelse fra halvfemserne har derimod sat spor i Ejsing og ført til opførelsen af missionshuset i Egebjerg 1898. Ud fra arbejdet i dette hus kom de store vækkelser i 1899, 1912 og 1924. »Det så ud til, at alle ville omvende sig, men så galt gik det ikke,« som en af de gamle sagde. Af de afdøde mænd, som har stået bag dette arbejde, skal nævnes Søren Hedegaard og dennes søn Poul Hedegaard, Ebbe Nielsen og dennes sønner Christen og Jens Nielsen (Ebbesen) samt Christen Pedersen (Smed). Søren Hedegaards broder Jens Hedegaard har til tider virket som indremissionær med bopæl i Egebjerg. 1899 stiftedes en KFUK og 1900 en KFUM. 1899 begyndtes en børnegudstjeneste i missionshuset og 1922 en i præstegården.

De to sidste sognepræster for Sahl og Ejsing, Holm og Lundbye, var grundtvigianere; deres virksomhed førte i 1919 til dannelsen af Kirkeligt Samfund.

Der har været meget lidt ikke-folkekirkelig virksomhed i sognet. Omkring 1900 skal der have været nogen virksomhed af mormoner, som har døbt nogle personer i fjorden. I de senere år har Jehovas Vidner været i virksomhed, og et par familier har sluttet sig til dem.

Gennem skiftende tider har den gamle sognekirke været et åndeligt midtpunkt, hvorhen mange mennesker i sorg og glæde har søgt. Kirken omfattes med stor kærlighed af sogne­menigheden, som i 1926 overtog bestyrelsen af kirken og dens forhold, hvilket kendes på den smukke skikkelse, den nu står i med bevarelse af de rige skatte fra fædrene, og den er stadig i god brug af unge og gamle. Der er endnu et folk, som vil samles i tilbedelse af kirkens Herre Jesus Kristus. Dertil er kirken bygget, og vi håber, at kommende slægter vil gå i fædrenes spor.

NOTER

1. Oluf Nielsen: Historisk-topografiske Efterretninger om Hjern-Ginding Herreder. S. 367.
2. Samme sted. S. 368.
3. Hal Koch: Den danske Kirkes Historie I. S. 335-47.
4. Nielsen. S. 364-65.
5. N. Bundgaard: En Kirkerestaurering. I Viborg Stifts Aarbog 1947, s. 27-38.
6. Købke: De danske Kirkebygninger. - M. Mackeprang: Vore Landsbykirker.
7. H. R. Fabricius: Dansk Kirkekunst.
8. Victor Hermansen: Hardsyssels Kirker. I Turistforeningens Aarbog 1950, s. 141-60.
9. Ellen Jørgensen: Helgendyrkelse i Danmark. S. 77, 117-18.
10. M. Mackeprang: Danmarks middelalderlige Døbefonte. S. 5, 45, 51-53, 55, 57, 58, 321-23, 352.
11. J. Magnus-Petersen: De gamle Kalkmalerier. - R. Broby-Johansen: Den danske Billedbibel i middelalderlige Kalkmalerier.
12. P. Severinsen: Hvem blev evangelisk Præst i 1537? I Præstehistoriske Samlinger, s. 14-22.
13. Anf. skr. 365.
14. Wiberg: Præstehistoriske Samlinger I, s. 308 f.
15. Elle Jensen: Pietismen i Jylland. S. 81.
16. P. Storgaard Pedersen: Brødremenighedens Virksomhed i Hardsyssel. I Hardsyssels Aarbog 1910, s. 102-56.
17. Jørgen Lundbye: Herrnhutismen i Danmark. S. 156-58.
18. Storgaard, s. 134, 136.
19. Jens Abildtrup: Kræn Pouls; Jens Maarbjerg og Ellen Marie; Iver Viftrup.
20. Storgaard, s. 146, 150.
21. N. Bundgaard i Klokkerne kimer 1932, s. 92-94.

»Den gamle sognekirke i Ejsing« er skrevet af sognepræst
Niels Bundgaard og trykt i Vinderup Bogtrykkeri 1957.
Skrift: 12 punkt Garamont fra Lettergieterij »Amsterdam«.
Papir: Mat krid. kunsttryk nr. 1835. Omslag: Rembrandt
Paper nr. 4746 fra Gutenberghus Papirlager. Fotografier:
J. Aa. Eriksen, Vinderup. Klichéer: A/S Buchtrup, Århus.
Oplaget er 400 eksemplarer.